Carter Központ / Carter Center (CC)

Az atlantai székhelyű Carter Központot az Egyesült Államok 39. elnöke Jimmy Carter és felesége Rosalynn Carter alapította 1982-ben. Az Emory Egyetemmel közösen működő, nem állami, pártfüggetlen és non-profit intézet jelmondata „Waging Peace. Fighting Disease. Bilding Hope". Ezzel összhangban a központ fő feladatának tekinti az emberi jogok biztosítását a világon, illetve az emberi szenvedések enyhítése érdekében végzett munkát.

Carter 1977. január 20. és 1981. január 20. között volt az Egyesült Államok demokratapárti elnöke. Összességében sikeresnek tekintett külpolitikája mellett már elnöksége alatt küzdött az emberi jogokért az egész világon. Belpolitikájában pedig a környezetvédelem és az oktatás területén ért el sikereket (pl. átfogó energiaprogram, környezetvédelmi törvények).

Az intézet működést az alapításakor lefektetett fő elvek határozzák meg. Ezekből kiderült, hogy a Carter Központ elsősorban nem külügyi tudományos kutatóintézet, a szó szoros értelmében vett „agytröszt". Inkább sajátos amerikai típusú nemzetközi kérdésekkel a világ nagy gondjaival foglalkozó, sok tekintetben humanitárius intézmény. Az alapokmány többek között kimondja, hogy a központ nagy hangsúlyt fektet a társadalmi és szociális problémák alapos kutatásra és az így nyert adatok elemzésére, hogy ezek alapján képes legyen a sürgető gondok megoldásáért hatékonyan cselekedni. Az alapelvek szerint a központ tagjai vallják, hogy az emberek életének könnyítésén és jobbításán dolgoznak, ennek érdekében a központ oktatási és képzési programokat szervez és támogat. Mindezen küldetések teljesítése érdekében a Carter Center együtt kíván működni más köz- és magánszervezetekkel.

A Carter Központ legfőbb irányító szerve a 21 tagú független igazgatósági tanács (Board of Trustees), amelynek elnöke 2005 márciusa óta John Moores (BMC Software alapítója, River Blindness Foundation létrehozója, amely 1997-ben csatlakozott a Carter Központhoz, illetve számos karitatív és emberi jogi szervezet tagja). A tanács aktív tagja Rosalynn és Jimmy Carter is. A testület kezeli a központ vagyonát, illetve dönt végső soron arról, hogy milyen missziókat folytasson a szervezet. A jelenleg 211 tagból álló tanácsnokok testületének (Board of Councilors) feladata, hogy a szervezet munkásságához támogatást szerezzen Georgia állam magánszektorának üzleti vezetőitől.

A Carter Központ 72 országban futó/futott/ programjait saját ösztöndíjas kutatóik (melyek közül sokan az Emory Egyetem oktatói) irányítják az adott helyi szakértőkkel együtt. Jelenleg 160 teljes és részidős alkalmazottja van a szervezetnek, elsősorban Atlantában. Ezenkívül több mint 100 végzős egyetemi hallgató, illetve friss diplomás dolgozik gyakornokként a programokban. Továbbá kb. 160 olyan önkéntese van a központnak, akik átlagosan hetente egy napot segítenek – díjazás nélkül – az állandó munkatársaknak.

A CC működését magánszemélyek, alapítványok és üzleti társaságok adományaiból biztosítják. A központ utolsó közzétett (2006/2007. évi) költségvetése szerint a Carter Központ működési költsége 8,7 millió dollár volt, amely adományokból származott, ennek 90,6%-át közvetlenül a programokra használták fel, míg 3,7%-át emésztette fel az adminisztráció, és 5,7 %-át költötték olyan kampányokra, melyekkel pénzt gyűjtenek a további működéshez.

A Carter Központ rendkívül sokféle programot folytat, illetve folytatott megalakulása óta 72 országban, amelyek két kiemelt nagy programba – a Béke- és az Egészségprogram – tagozódnak.

A *Béke-program* alapcélja a szabadság és demokrácia megteremtése és megerősítése világszerte, a politikai és polgári jogok biztosítása minden embernek, hiszen csak ezek együttes meglétével lehetséges az emberek békés és igazságos együttélése. A Béke-program négy nagyobb alprogramra bomlik, melyből az egyik a *Demokrácia-program.* Ennek keretében a központ erőfeszítéseket tesz azért, hogy politikailag ingatag afrikai, ázsiai és latin-amerikai országokban erősítse a demokráciát, és ezzel megelőzzön nemzetközi konfliktusokat. Ennek keretében céljuk meghonosítani a demokratikus választás nemzetközi elveit, és megerősíteni a jog szerepét, illetve biztosítani a törvényes igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés lehetőségét. A központ fennállása óta 72 választáson működött közre – mint független szakértőkből álló megfigyelő testület – többek között Kínában 1997-ben vagy a tavalyi évben Nepálban.

Egy másik alprogram az *Emberi jogok-program,* amelynek célja állami túlkapások esetén fellépni az elnyomott emberek érdekében, illetve újonnan létrejövő demokráciákban kialakítani az emberi jogok biztosításának rendszerét.

A konfliktus megoldási-program megfigyelői és közvetítő szerepet játszik a nemzetközi konfliktusokban, amelynek során párbeszédet igyekszenek teremteni a szembenálló felek között, hogy így létrejöhessenek a békeegyezmények. Emellett a központ a program keretében regionális szervezeteket segít tapasztalatainak, módszereinek átadásával, hogy a későbbiekben azok is képesek legyenek a feszültségek enyhítésében, megoldásában. Így lépett fel például 1989-ben Etiópia és Eritrea, 1999-be Szudán és Uganda, 2008-ban pedig Ecuador és Kolumbia esetében.

Az amerikaiak-program az amerikai kontinensen kívánja javítani a regionális együttműködést a válságok elkerülése érdekében, illetve célja a demokráciák elmélyítése a kormányok munkájának átláthatóvá tételével és széles politikai és társadalmi jogok biztosításával.

A *Kína-program* politikai reformokat támogat azzal, hogy át kívánja adni a legújabb választási gyakorlatokat és igyekszik kiterjeszteni a civil részvétel csatornáit a vidéki térségekben is.

A Carter Központ másik nagy programcsomagja az *Egészség-program.* A program résztvevői szerint a globális egészségügyi ellátás kiszélesítésével javítani lehet az emberek jólétén és ezzel az egész nemzet stabilitásán. Éppen ezért alapcéljuk megelőzni a pusztító betegségek kitörését és elterjedését, valamint a már meglévőket felszámolni, illetve meggátolni éhínségek pusztítását. A legfontosabbnak azt tartják, hogy mindenütt megteremtsék a megfelelő egészségügyi ellátás biztosítását, hiszen ezáltal számos betegség megfékezhető, kezelhető. Jelenleg tíz kiemelt egészségprogram fut. A központnak munkája nyomán néhány Afrikában és Latin-Amerikában pusztító betegséget sikerült megfékezni, illetve a fertőzések számát jelentősen csökkenteni. Nagyon sok országban a legnagyobb gond abból ered, hogy az emberek nagy része egyáltalán nem tud hozzájutni egészségügyi ellátáshoz. Ennek javítása érdekében a központ például egészségügyi segéderőket képez. A Carter Központ orvosi műszerekkel, egészségügyi felszerelésekkel is támogatja a szegény országokat. A malária-programja keretében például eddig hárommillió szúnyoghálóval ellátott ágyat osztott szét Etiópiában, hogy védje az embereket a moszkitók hordozta halálos fertőzéstől. Ezek mellett – Rosalynn Carter vezetésével – a központ széleskörű kampányt hirdetett, hogy mérsékelje a mentális és a szenvedélybetegekkel szembeni előítéleteket.

A Carter Központ számos állandó kiadvánnyal rendelkezik. Honlapjukra felteszik a részletes éves jelentést az elvégzett munkáikról (*Annual Report és Carter Center News*), illetve nyilvános az évi költségvetésük is. Emellett bárki által olvashatóak az egyes alprogramjukhoz kapcsolódó publikációk.

A különböző internetes adatbázisok alapján megállapítható, hogy a Carter Center

kiadványainak, illetve munkatársainak publikációira való hivatkozások száma évről évre nő. Programjainak értékelése alapján (éves külső és belső jelentések) látszik, hogy a CC rendkívül kiterjedt béke- és egészség-programja a világ minden szegletében megjelenik, és a központ tudományos alapú és kimerítő munkát végez az emberek életének javítása érdekében. Jelszavának megfelelően valóban képes a béke őrzésére, a betegségekkel szembeni harcra és a remény építésére. Ennek elismerése volt, hogy 2002. december 10-én a Norvég Nobel Bizottság Jimmy Carternek ítélte oda a béke Nobel-díjat, az Egyesült Államok elnökeként, majd utána a Carter Centeren keresztül végzett „évtizedeken át nyújtott fáradhatatlan erőfeszítéseiért, hogy békés megoldásokat találjon nemzetközi konfliktusokra és elősegítse a demokráciát, az emberi jogokat és előmozdítsa a gazdasági és társadalmi fejlődést".

(Gábriel Zsuzsa)

Irodalom:

- Jimmy Carter (2007): *Beyond the White House: Waging Peace, Fighting Disease, Building Hope*, New York, Simon & Schuster
- http://hpe.stanford.edu/
- http://www.cartercenter.org
- http://www.emory.edu/home/index.html
- http://www.gsk.com/filariasis/carter-center.htm
- http://www.medicalonline.hu/cikk.php?id=1571&print=1
- http://www.medimagister.hu/news/details/21289
- http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2002/carter-lecture.html)